

تبیین ویژگی‌های شخصیتی- تربیتی شهید مصطفی چمران با تأکید بر مأموریت‌های سازمانی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی

نظام هاشمی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۱/۲۰
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۴/۲۴

چکیده

زمینه و هدف: ویژگی‌های شخصیتی و تربیتی همواره در هسته نظریه‌های اخلاقی رفتار بوده و از دیرباز برای توصیف شخصیت افراد به کار رفته است. تحقیق حاضر به تدوین ویژگی‌های الگوی شخصیتی-تربیتی شهید چمران با تأکید بر شاخص‌های مرتبط با مأموریت‌های نیروی انتظامی جمهوری اسلامی می‌پردازد. **روش:** پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی است و از نوع پژوهش‌های آمیخته (کیفی- کمی) است. در مرحله نخست با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی منابع و متون گردآوری شده در خصوص ویژگی‌های شخصیتی و تربیتی شهید مصطفی چمران استخراج و خلاصه‌سازی و دسته‌بندی شد، سپس نتایج به دست آمده شامل ۹۵ ویژگی، مبنای طراحی پرسش‌نامه محقق‌ساخته در مرحله دوم قرار گرفت تا میزان اهمیت این ویژگی‌ها برای کارکنان نیروی انتظامی مورد سنجش کمی قرار گیرد. جامعه آماری شامل خبرگان و متخصصان تربیت در سازمان نیروی انتظامی تعیین شد و با روش نمونه‌گیری در دسترس ۱۵۵ مورد پرسش‌نامه گردآوری شد. ضریب پایایی پرسش‌نامه برابر با ۰/۹ به دست آمد.

یافته‌ها: براساس روش تحلیل محتوای کیفی، ویژگی‌های شخصیتی-تربیتی شهید چمران شناسایی (۹۵ ویژگی) و به شش دسته شامل دین‌داری، هوشی، اجتماعی، اخلاق حرفه‌ای، هنری و ورزشی و حرفه‌ای طبقه‌بندی شد. تحلیل داده‌های حاصل از پرسش‌نامه نشان می‌دهد که از دیدگاه پاسخگویان قابلیت کاربردی اغلب ویژگی‌های یادشده بالاتر از سطح متوسط معنادار هستند.

نتایج: اگرچه همه ویژگی‌های شخصیتی-تربیتی شهید چمران در ابعاد شش‌گانه بالاتر از سطح میانگین معنادار نشان می‌دهند، اما میزان اهمیت آن‌ها یکسان نیست به طوری که در بعد دین‌داری ایمان قوی، خلوص نیت، ولایت‌مداری؛ در بعد هوشی، هوش‌مندی، تشخیص آگاهانه و شناخت درست؛ در بعد اجتماعی، احقاق حقوق مظلوم، توجه به مردم، قدرت نفوذ در دیگران، ارتباط مؤثر با دیگران؛ در بعد اخلاق‌کاری، وظیفه‌شناسی، وقت‌شناسی، خطرپذیری، پشتکار، جرأت‌ورزی، صلابت؛ در بعد هنری و ورزشی، ورزشی، جسمانی، سلامت جسمانی، روحیه هنرمندی؛ در بعد حرفه‌ای، سرباز سخت‌کوش، مهارت‌های نظامی، روحیه‌ی نظامی‌گری و پرسش‌گری از میانگین بالاتری برخوردار هستند.

کلیدواژه‌ها: ویژگی‌های شخصیتی- تربیتی، شهید مصطفی چمران، تحلیل محتوای کیفی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی

□ **استناد:** هاشمی، نظام (تابستان، ۱۳۹۶). تبیین ویژگی‌های شخصیتی-تربیتی شهید مصطفی چمران با تأکید بر مأموریت‌های سازمانی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی. *فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی*، ۱۲(۲)، ۱۹۷-۲۱۴.

مقدمه

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مانند بیشتر سازمان‌ها به دنبال کسب مزیتی به نام نیروی انسانی کیفی و برتر در همه زمینه‌ها به‌ویژه در بعد رفتاری است. با توجه به این هدف می‌توان گفت که برای داشتن مزیت انسانی سازمان، تربیت افرادی که باید به کار گرفته شوند بسیار حائز اهمیت است و اگر بتوان روشی مؤثر برای تربیت نیروی انسانی تعریف و پیاده‌سازی کرد، به بهترین وجه از نیروی انسانی برای رسیدن به اهداف استفاده می‌شود. اهمیت این نهاد در رشد و تربیت انسان‌ها بر کسی پوشیده نیست و مطابق فرمایش‌های مقام معظم رهبری باید دانشگاه‌ها افرادی را در تراز شهید چمران تربیت کنند. این انتظار از دانشگاه و محیط تربیتی آن نشان‌گر اهمیت مسئله تعلیم و تربیت در دانشگاه است؛ و در صورتی که مطابق اصول علمی و جهت‌گیری دینی باشد می‌تواند دستاورد آن تربیت افرادی نظیر شهید چمران باشد. دانشگاه علوم انتظامی امین به‌عنوان برجسته‌ترین مرکز آموزش نیروی انسانی نیروی انتظامی، مجموعه‌ای علمی تربیتی است که سرچشمه تعلیم و تربیت افسران لایق، متخصص و متعهد است و رسالت خطیر جان، مال، ناموس مردم در جامعه برعهده همین تربیت‌یافتگان است. رسالت اصلی این مرکز زمانی تحقق می‌یابد که اهداف رفتاری و تربیتی، توانایی‌ها، رفتار و منش و انتظاراتی که از دانشجوی در طول دوران دانشجویی متصور است به‌شکل دقیق تعیین شده و سازوکارهای لازم برای اجرای آن پیش‌بینی شده باشد (قهرمانی، ۱۳۸۴: ۵۵). افسر دانش‌آموخته که پس از طی دوره‌های آموزشی با کسب توانایی‌های لازم بتواند وظایف محوله سازمانی خود را به شکل مناسب انجام دهند تنها از طریق فرآیند نظام تربیتی سالم و کارآمد می‌توانند رشد کنند. با اینکه در زمینه تربیت دانشجویان اقدامات مؤثری نظیر تدوین و پیاده‌سازی نظام تربیتی دانشجویان و فعالیت‌های خوبی انجام شده است، ولی تاکنون در زمینه تدوین الگوی شخصیتی-تربیتی شهید چمران به‌عنوان یک الگوی کامل تربیتی و تطبیق این الگو با مأموریت‌های سازمانی فعالیت علمی انجام نشده است. دانشگاه علوم انتظامی امین که هدف آن تربیت افسران متعهد و متخصص برای برقراری امنیت همه‌جانبه در جامعه است بیش از سایر مراکز علمی نیاز به تربیت افسران بر مبنای یک الگوی مطلوب در شرایط کنونی را دارد. با توجه به اینکه در طی سال‌های قبل به‌صورت علمی به این ویژگی‌ها پرداخته

نشده است ضرورت شناخت این عناصر در عصر حاضر که مورد تأکید مقام معظم رهبری است که می‌فرماید دانشگاه‌ها باید افرادی در تراز شهید چمران تربیت کنند اجتناب‌ناپذیر است. بنابراین مقاله حاضر به دنبال شناسایی ویژگی‌های شخصیتی- تربیتی شهید چمران به‌عنوان یک الگوی بارز است و به دنبال پاسخ به این پرسش است که: ویژگی‌های شخصیتی- تربیتی شهید مصطفی چمران با تأکید بر مأموریت‌های سازمانی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی کدام‌اند؟ بنابراین، شناخت ویژگی‌های الگوی شخصیتی و تربیتی شهید مصطفی چمران بر اساس روش‌شناسی آمیخته (کیفی و کمی) در کانون هدف اصلی پژوهش قرار گرفته است.

مبانی نظری

نظام تربیتی اسلام، حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) را به‌عنوان پیشوای هدایت انسان‌ها معرفی می‌کند. «لقد کان لکم فی رسول‌اله اسوه حسنه»؛ قرآن کریم برای تزکیه و تربیت نفسانی بشر الگوهای ارزش‌مندی را که در ویژگی‌های برجسته انسانی ممتاز بودند، معرفی می‌کند و این، یکی از روش‌های تربیتی آن است. به تعبیر دیگر، اگر قرآن به توحید و عدالت و صداقت و صبر و تحمل و اخلاص و دیگر ویژگی‌های نیک و عقاید حسنه دعوت می‌کند؛ قبل از آن، افرادی را که در این ویژگی‌ها برتر از همه بودند، به جامعه انسانی معرفی می‌کند. یعنی به‌جای ذکر صفت، موصوف را معرفی می‌کند. قرآن کریم کسی را به‌عنوان الگو معرفی می‌کند که درباره او گفته است: «و انک لعلی خلق العظیم» برآستی تو را خلقی والاست.

در تعریف شخصیت تعاریف بسیار زیادی آورده شده است که می‌توان به تعریف «رابرت مک کری» و «پل کاستا» با مطالعه مستمر در مرکز پژوهش‌های پیری‌شناسی مؤسسه ملی تندرستی «مریلند» و با تکیه بر روش تحلیل عاملی به پنج عامل نیرومند در شناخت ویژگی‌های شخصیتی انسان‌ها دست یافتند که هرکدام از این ۵ عامل در درون خود شش ویژگی خاص (در مجموع ۳۰ ویژگی) را شامل می‌شوند و در واقع پنج عامل معرفی شده را می‌توان «ویژگی‌های برجسته» نامید. از این پنج عامل، دو عامل برون‌گرایی و مقبولیت دارای ماهیتی بین شخصی هستند. عامل وظیفه‌شناسی در اصل ویژگی‌های رفتاری هدف‌گرا و نیز کنترل‌تکانه‌ها به شکلی جامعه‌پسند را

در بر می‌گیرد. در عامل نوروزگرایی، پایداری هیجانی در برابر گسترده‌ای از هیجان‌های منفی مانند غم، تحریک‌پذیری، تنش عصبی، و... قرار می‌گیرد و عامل گشودگی نیز به گستردگی، عمق و پیچیدگی وجوه فکری، ذهنی و تجربه‌های فرد مربوط است. (هازینسکی^۱ و همکاران، ۲۰۰۰ به نقل از پورزننگه، ۱۳۹۲). هیلگارد^۲ در تعریف خود از کلیت شخصیت فاصله گرفته و نوعی برگشت به قوای ذهنی را در تعریف خود نشان داده است. او شخصیت را این چنین تعریف می‌کند: شخصیت الگوهای معینی از رفتار و شیوه‌های تفکر است، که نحوه سازگاری شخص را با محیط تعیین می‌کند (کریمی، ۱۳۹۰). شخصیت به مجموعه افکار، هیجان‌ها و رفتارهای متمایز و پایداری گفته می‌شود که شیوه انطباق ما با محیط دنیا را نشان می‌دهد (سانتراک، ۱۳۸۳). شخصیت به الگوی افکار، احساسات و رفتار اطلاق می‌شود که به‌طور مداوم توسط فرد در طول زمان به نمایش گذاشته می‌شود (فرانکلین^۳، ۲۰۱۰). در رویکرد شناختی، نیازها، سلیقه‌ها، یا هیجان‌ها را به صورت فعالیت‌های مجزای شخصیت نمی‌یابیم، در عوض، آنها جنبه‌هایی از شخصیت هستند که تحت کنترل فرایندهای شناختی قرار دارند.

در دهه‌های اخیر، رویکرد صفت‌محور روان‌شناسی شخصیت، شخصیت به‌عنوان مجموعه‌ای از ویژگی‌ها در نظر گرفته می‌شود. روان‌شناسان ویژگی‌های شخصیت، برای درک و فهم ساختار شخصیت، تلاش‌های گسترده‌ای را به کار برده‌اند. نتیجه جستجوی واژه‌های مربوط به شخصیت در فرهنگ‌های لغت، فهرست‌ها و الگوهای متنوعی از ویژگی‌های شخصیت شده است. برای نمونه آلپورت^۴ (۱۹۹۷)، ویژگی‌ها را به دو نوع فردی و مشترک طبقه‌بندی کرده است؛ ویژگی‌های فردی، مختص به یک فرد و ویژگی‌های مشترک و آن دسته از ویژگی‌های عمومی هستند که تعداد زیادی از افراد، نظیر اعضای یک فرهنگ در آن سهیم‌اند. توجه و علاقه بیشتر «آلپورت» به ویژگی‌های فردی منجر به آن شد که وی برای مشخص کردن آنها حدود ۱۸۰۰۰ کلمه توصیفی را از فرهنگ لغت «وبستر» استخراج و حدود ۴۵۰۰ کلمه را که به‌نوعی توصیف‌کننده ویژگی‌های

-
1. Huczynskia
  2. Hilgard
  3. Franklin
  4. Allport

شخصیتی بود، شناسایی و به سه نوع اصلی، مرکزی و ثانویه طبقه‌بندی کرد.

در پژوهش‌هایی چون نظام نامه رفتار پلیس (میس^۱ و اورتمایر^۲، ۱۳۸۵: ۹۰) و منشور اخلاق حرفه‌ای پلیس (راجرز، ۱۳۹۱) ویژگی‌هایی چون صداقت و درستی، عدالت، ادب و صبر، عمل به وظایف مورد تأکید است. یافته‌های تحقیق ضماهنی و حجرگشت (۱۳۹۴)، مبنی بر طراحی و تبیین الگوی فرماندهی (رهبری) سردار شهید حسن باقری، با استفاده از روش تحقیق اکتشافی و راهبرد پژوهشی تحلیل مضمون، پنج ویژگی اصلی شخصیت یادشده را شامل «خدامحوری»، «حکمت‌ورزی»، «مهرورزی»، «صلابت» و «دشمن‌شناسی» برشمرده است. پژوهش شجاعی، جان‌بزرگی، عسگری، غروی‌راد، و پسندیده (۱۳۹۳) که به الگوهای طبقه‌بندی ویژگی‌های شخصیت در منابع اسلامی می‌پردازد نشان می‌دهد که صفت به شکلی که در روان‌شناسی مورد استفاده قرار گرفته، در منابع اسلامی کمتر به کار رفته است؛ در عین حال، برای اشاره به مفهوم صفت، چندین واژه کاربرد دارد که از آن جمله می‌توان به خصلت، سجیه، سریره، شیمه، مزاج، ملکه و خُلق اشاره کرد. از بین این واژه‌ها، خُلق بیشترین ارتباط را با مفهوم صفت در روان‌شناسی دارد. ابن عربی (۱۳۸۸) براساس یک طبقه‌بندی ساده، ویژگی‌ها را به دو دسته ویژگی‌های خوب و پسندیده و ویژگی‌های بد و ناپسند تقسیم کرده است. در این طبقه‌بندی عفت، قناعت، خودنگهداری، حلم، وقار، مهرورزی، امانت‌داری، رازداری، تواضع، وفاداری، خوش‌رویی، رک‌گویی، سخاوت، شجاعت، صبر، بلندهمتی و عدالت، جزء ویژگی‌های پسندیده و شهوت‌رانی، آزمندی، سفاهت، پرحرفی، عشق‌ورزی، بی‌رحمی، خیانت‌کاری، ترش‌رویی، خشونت، تکبر، دروغ‌گویی، بخل، حسادت، ترسویی و سلطه‌گری را جزء ویژگی‌های ناپسند دانسته است. برخی از خصلت‌ها هم هستند که برای برخی مطلوب و برای برخی نامطلوب‌اند. شبیه این طبقه‌بندی در آثار غزالی (۱۹۸۸) نیز دیده می‌شود. وی ویژگی‌ها را به دو دسته کلی مهلکات و منجیات تقسیم کرده است. تفاوت این دو دسته از ویژگی‌ها میزان تأثیر و ارتباطی است که هر صفت ممکن است با سعادت و خوشبختی فرد داشته باشد. هریک از این دو نوع ویژگی‌ها مشخص می‌کند که افراد

1. Ortmeier

2. Meese

با چه درجه از کارآمدی قادر به رفتار کردن برای رسیدن به هدف‌های انسانی خود هستند. از نظر فیض کاشانی (۱۳۶۲) صفت‌های بنیادی را می‌توان برحسب قوای چهارگانه در نفس به چهار نوع تقسیم کرد: صفت‌های ربانی، صفت‌های شیطانی، صفت‌های سبعی و صفت‌های بهیمی. برحسب غلبه هر یک از این گرایش‌ها یک ریخت شخصیتی در فرد شکل می‌گیرد که او آنها را به خوک (نماد رفتارهای پست و حیوانی) سگ (نماد درندگی و خشونت) شیطان (نماد فریبکاری) و حکیم (نماد خردمندی و عقلانیت) تشبیه کرده است (به نقل از شجاعی و همکاران، ۱۳۹۳).

روش‌شناسی

طی مرحله کیفی پژوهش، روش تحلیل محتوای کیفی برای تحلیل و تفسیر داده‌های متنی به کار رفت. این روش امکان دستیابی به شناخت گسترده و عمیق در یک قلمرو گفتمانی یا موضوع خاص را فراهم می‌آورد (ثیم^۱، ویبرگ^۲ و ساندین^۳، ۲۰۰۸: ۲؛ هولس و زلنیک^۴، ۲۰۰۹: ۲۱۵). در این پژوهش هرگونه متن یا نوشته‌ای که به‌طور مستقیم و غیرمستقیم به ابعاد شخصیتی شهید چمران می‌پردازد، شامل: کتاب، مقاله، متن سخنرانی، متن مصاحبه‌های منتشر شده در انواع رسانه‌ها، گزارش‌های علمی و خبری، یادداشت‌ها و نوشته‌های شخصی و... به‌عنوان منبع داده گردآوری شد. در روش تحلیل محتوای کیفی، تکنیک‌های کدگذاری و طبقه‌بندی داده‌ها شکل‌دهنده فرایند پردازش داده‌ها هستند. بنابراین، باید متن‌های به‌دست آمده از مرحله گردآوری گفتمان را خواند و «مضامین» آن را شناسایی و دسته‌بندی کرد و سپس در گام بعدی به دسته‌بندی و استخراج مقوله‌ها و تفسیر گزاره‌های اصلی مطرح در فضای گفتمان پرداخت (یورگنسن^۵ و فیلیپس^۶، ۱۳۹۳: ۲۰۸).

-
1. Thyme
  2. Wiberg
  3. Sundin
  4. Howells & Zelnik
  5. Jorgensen
  6. Phillips

در این پژوهش نیز در گام نخست از کدگذاری باز به روش جمله به جمله بهره‌گیری شد، و در این چارچوب جملات براساس محتوای کلیدی مطرح شده در آنها دسته‌بندی شدند. سرانجام پس از حذف مقوله‌های دارای مضامین و معانی یکسان، و همچنین ادغام مقوله‌های هم‌سنخ و هم‌سو مقوله‌های اصلی به شرح ابعاد مختلف دسته‌بندی شد. در مرحله دوم به منظور شناخت میزان اهمیت کاربردی ویژگی‌های شخصیتی شناسایی شده در حوزه مأموریتی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی، پرسش‌نامه محقق‌ساخته براساس چارچوب تدوین شده روی خبرگان سازمانی شامل فرماندهان و مدیران عالی، اساتید و کارشناسان درون‌سازمانی اجرا شد. قلمرو زمانی تحقیق مربوط به سال ۱۳۹۴ است. پس از احصای ابعاد و ویژگی‌های شخصیتی- تربیتی شهید چمران و شناسایی ویژگی‌های شخصیتی ایشان به‌عنوان یک الگو، پرسش‌نامه محقق‌ساخته در قالب ۹۵ پرسش تهیه شد. در طراحی پاسخ‌نامه سوالات از طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای استفاده شد. شیوه نمره‌گذاری هم برای پنج گزینه از خیلی کم تا خیلی زیاد نمرات ۱ الی ۵ بود. روایی صوری پرسش‌نامه تحقیق از دیدگاه ۷ نفر از متخصصان مورد ارزیابی قرار گرفت و پس از انجام اصلاحات جزئی در مقدمه پرسش‌نامه مورد تأیید نهایی قرار گرفت. پایایی ابزار سنجش نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹ به‌دست آمد که بیانگر قابلیت اطمینان به ابزار سنجش در سطح بالا است. پاسخگویان از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و در این چارچوب ۱۵۵ پرسش‌نامه جمع‌آوری شد. سرانجام از آزمون تی تک نمونه‌ای برای تجزیه و تحلیل کمی داده‌ها بهره‌گیری شد.

یافته‌ها

تحلیل محتوای کیفی ویژگی‌های شخصیتی- تربیتی شهید مصطفی چمران: در چارچوب روش تحلیل محتوای کیفی، نخست داده‌های متنی یا اسنادی گردآوری شده از منابع گوناگون درباره ابعاد شخصیتی- تربیتی شهید مصطفی چمران به روش کدگذاری جمله به جمله مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و در نهایت ۳۳۴ مقوله به‌دست آمد. پس از حذف مقولات تکراری و ادغام موارد مشابه در نهایت ۹۵ ویژگی شخصیتی- تربیتی درباره شهید چمران به‌دست آمد.

سپس با رویکرد تفسیری، ویژگی‌های به‌دست آمده در شش محتوای اصلی یا ویژگی کلی شامل: ویژگی‌های دین‌داری (۲۶ ویژگی)؛ ویژگی‌های هوشی (۱۰ ویژگی)؛ ویژگی‌های اجتماعی (۱۸ ویژگی)؛ ویژگی‌های اخلاق کاری (۲۲ ویژگی)؛ ویژگی‌های ورزشی و هنری (۸ ویژگی)؛ و ویژگی‌های حرفه‌ای (۱۳ ویژگی) به شرح جدول ۱ دسته‌بندی شد.

جدول ۱. تحلیل محتوای کیفی ویژگی‌های شخصیتی- تربیتی شهید مصطفی چمران با رویکرد اسنادی

محتوای اصلی	محتوای فرعی
ویژگی‌های دین‌داری	۱- ایمان قوی؛ ۲- خلوص نیت؛ ۳- اهل معنویت؛ ۴- التزام عملی به آموزه‌های دینی؛ ۵- خدانشناسی؛ ۶- عشق به ائمه اطهار؛ ۷- روحیه ایثارگری؛ ۸- صداقت و راستی؛ ۹- انصاف؛ ۱۰- تواضع؛ ۱۱- تعهد؛ ۱۲- مهربانی؛ ۱۳- ساده‌زیستی؛ ۱۴- پرهیز از شهرت؛ ۱۵- بی‌توجهی به مادیات؛ ۱۶- الگو بودن؛ ۱۷- امیدواری؛ ۱۸- کمال‌گرایی؛ ۱۹- تعصب به شاعر دینی؛ ۲۰- اهل مناجات؛ ۲۱- صفای درون؛ ۲۲- تقوا؛ ۲۳- روحیه بسیجی؛ ۲۴- مجاهدت؛ ۲۵- ولایت‌مداری؛ ۲۶- وحدت‌آفرینی؛ ۲۷- بصیرت سیاسی.
ویژگی‌های هوشی	۱- هوش‌مندی؛ ۲- تشخیص آگاهانه؛ ۳- شناخت درست؛ ۴- ابتکار عمل؛ ۵- قدرت خلاقیت؛ ۶- مخترع؛ ۷- استعداد برتر.
ویژگی‌های اجتماعی	۱- ارتباط مؤثر با دیگران؛ ۲- آرام و متین؛ ۳- خاکی و صمیمی؛ ۴- حس پدرانانه؛ ۵- مؤدب؛ ۶- با عاطفه؛ ۷- روحیه لطیف؛ ۸- نوع‌دوستی؛ ۹- قدرت نفوذ در دیگران؛ ۱۰- احقاق حق مظلوم؛ ۱۱- توجه به مردم؛ ۱۲- مهربانی؛ ۱۳- دلسوزی؛ ۱۴- جمع‌گرایی؛ ۱۵- کم‌حرفی؛ ۱۶- نرمی؛ ۱۷- رک و صریح؛ ۱۸- صبور.
ویژگی‌های اخلاق کاری	۱- مسئولیت‌پذیری؛ ۲- وظیفه‌شناسی؛ ۳- خطرپذیری؛ ۴- عملکردها؛ ۵- فعال؛ ۶- سرسختی؛ ۷- سخت‌کوشی؛ ۸- شجاعت در صحنه جنگ؛ ۹- پشتکار؛ ۱۰- وقت‌شناسی؛ ۱۱- قاطعیت؛ ۱۲- جرأت‌ورزی؛ ۱۳- صلابت؛ ۱۴- خودباوری؛ ۱۵- احساس شایستگی؛ ۱۶- سرزندگی و نشاط؛ ۱۷- باشاقت؛ ۱۸- شخصیت چندبعدی؛ ۱۹- جامع‌اضداد بودن؛ ۲۰- شخصیت جامع‌الاطراف؛ ۲۱- شخصیت متعالی و رو به رشد؛ ۲۲- انگیزه قوی.
ویژگی‌های ورزشی و هنری	۱- ورزش‌دگی جسمانی؛ ۲- سلامت جسمانی؛ ۳- روحیه هنرمندی؛ ۴- ذوق زیباشناسی؛ ۵- خط زیبا؛ ۶- اهل ورزش و کشتی؛ ۷- عکاسی درجه یک؛ ۸- اهل نقاشی.
ویژگی‌های حرفه‌ای	۱- سرباز سخت‌کوش؛ ۲- مهارت‌های نظامی؛ ۳- روحیه‌ی نظامی‌گری؛ ۴- توانمندی فرماندهی و مدیریت؛ ۵- فرمانده پیشتاز؛ ۶- مهارت‌های پارتیزانی؛ ۷- نابغه نظامی؛ ۸- مبتکر نظامی؛ ۹- روحیه پرسش‌گری؛ ۱۰- کارآزموده رزمی؛ ۱۱- عالم و دانشمند؛ ۱۲- اهل مطالعه؛ ۱۳- نویسنده‌گی.

تجزیه و تحلیل ویژگی‌های شخصیتی- تربیتی شهید مصطفی چمران: در این مرحله یافته‌های حاصل از مرحله مطالعه کیفی تبدیل به پرسش‌نامه محقق‌ساخته شد تا جنبه‌های کاربردی ویژگی‌ها یا ویژگی‌های شناسایی شده از ابعاد شخصیت شهید چمران از دیدگاه خبرگان و متخصصان حوزه‌ی تربیت در سازمان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی مورد بررسی قرار گیرد. شرح یافته‌های پژوهش به تفکیک ابعاد شش‌گانه ویژگی‌های شخصیتی- تربیتی شهید مصطفی چمران با استفاده از آزمون

تی تک نمونه‌ای در ادامه می‌آید.

ویژگی‌های دین‌داری شهید مصطفی چمران: نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای بر روی داده‌های حاصل از پرسش‌نامه که در جدول ۲ آمده است، در زمینه ویژگی‌های دین‌داری شهید مصطفی چمران بیانگر آن است که در همه‌ی موارد میانگین به‌دست آمده بالاتر از عدد ۳ به‌عنوان حد قابل قبول در طیف ۵ گزینه‌ای معنادار است. اما ادراکات افراد پاسخ‌گو در ارتباط با ۲۷ ویژگی مطرح شده پیرامون دین‌داری یکسان نیست بلکه از دیدگاه پاسخ‌گویان، ویژگی‌های «ایمان قوی»، «خلوص نیت»، «ولایت‌مداری»، «عشق به ائمه اطهار»، «التزام عملی به آموزه‌های دینی»، «صداقت و راستی»، «تعهد» به‌ترتیب همگی با میانگین بالاتر از ۴/۵ از اهمیت بالاتری برخوردارند.

جدول ۲. نتایج آزمون تی تک نمونه برای ویژگی‌های دین‌داری شهید مصطفی چمران

ردیف	ویژگی	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار تی	سطح معناداری
۱	ایمان قوی	۴/۷۷	۰/۴۲	۵۲/۶۵	۰/۰۰۰
۲	خلوص نیت	۴/۶۲	۰/۵۹	۳۳/۸۸	۰/۰۰۰
۳	اهل معنویت	۴/۰۵	۰/۸۳	۱۵/۶۳	۰/۰۰۰
۴	التزام عملی به آموزه‌های دینی	۴/۵۷	۰/۵۹	۳۲/۹۵	۰/۰۰۰
۵	خدانشناسی	۳/۲۶	۱/۰۸	۲/۹۶	۰/۰۰۴
۶	عشق به ائمه اطهار	۴/۵۹	۰/۶۴	۳۰/۷۵	۰/۰۰۰
۷	روحیه ایثارگری	۴/۵۴	۰/۶۴	۲۹/۹۹	۰/۰۰۰
۸	صداقت و راستی	۴/۵۶	۰/۶۷	۲۸/۸۰	۰/۰۰۰
۹	انصاف	۴/۴۶	۰/۷۰	۲۵/۸۶	۰/۰۰۰
۱۰	تواضع	۴/۱۷	۰/۸۱	۱۷/۸۹	۰/۰۰۰
۱۱	تعهد	۴/۵۶	۰/۵۹	۳۲/۷۷	۰/۰۰۰
۱۲	مهربان	۳/۹۵	۰/۸۸	۱۳/۴۳	۰/۰۰۰
۱۳	ساده‌زیستی	۳/۸۳	۰/۹۹	۱۰/۳۴	۰/۰۰۰
۱۴	پرهیز از شهرت	۳/۸۸	۰/۹۶	۱۱/۴۶	۰/۰۰۰
۱۵	بی‌توجهی به مادیات	۳/۷۹	۰/۹۵	۱۰/۳۵	۰/۰۰۰
۱۶	الگو بودن	۴/۱۵	۰/۸۶	۱۶/۶۷	۰/۰۰۰
۱۷	امیدواری	۴/۱۵	۰/۸۴	۱۷/۱۴	۰/۰۰۰
۱۸	کمال‌گرایی	۳/۹۲	۰/۹۳	۱۲/۳۶	۰/۰۰۰
۱۹	تعصب به شعائر دینی	۴/۱۲	۰/۸۶	۱۶/۱۶	۰/۰۰۰

ادامه جدول ۲. نتایج آزمون تی تک نمونه برای ویژگی‌های دین‌داری شهید مصطفی چمران

۰/۰۰۰	۱۴/۶۹	۰/۸۶	۴/۰۲	اهل مناجات	۲۰
۰/۰۰۰	۱۴/۲۳	۰/۹۱	۴/۰۵	صفای درون	۲۱
۰/۰۰۰	۲۸/۱۶	۰/۶۵	۴/۴۶	تقوا	۲۲
۰/۰۰۰	۱۹/۷۲	۰/۷۸	۴/۲۴	روحیه بسیجی	۲۳
۰/۰۰۰	۲۴	۰/۷۳	۴/۴۰	مجاهدت	۲۴
۰/۰۰۰	۳۳/۰۷	۰/۶۱	۴/۶۱	ولایت‌مداری	۲۵
۰/۰۰۰	۱۸/۵۷	۰/۷۷	۴/۱۵	وحدت‌آفرینی	۲۶
۰/۰۰۰	۱۷/۰۷	۰/۸۵	۴/۱۷	بصیرت سیاسی	۲۷

ویژگی‌های هوشی شهید مصطفی چمران: همان‌طور که در جدول ۳ آمده است، یافته‌های حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای درباره ویژگی‌های هوشی شهید مصطفی چمران بیانگر آن است که از دیدگاه پاسخگویان پنج ویژگی شامل «هوش‌مندی»، «تشخیص آگاهانه»، «شناخت درست» و «ابتکار عمل» دارای میانگین بالاتر از عدد ۴ و دو ویژگی «مخترع» و «استعداد برتر» دارای میانگین بالاتر از عدد ۳ هستند. بنابراین می‌توان گفت کل ویژگی‌ها بیانگر ویژگی‌های هوشی بالاتر از حد قابل قبول معنادار نشان می‌دهند، در این میان ویژگی‌های هوش‌مندی با میانگین ۴/۳۷ و مقدار تی برابر با ۲۶/۰۷ در بالاترین رتبه قرار می‌گیرد. ویژگی‌های تشخیص «آگاهانه»، «شناخت درست»، «ابتکار عمل» و «قدرت خلاقیت» به ترتیب در مراتب بعدی جای دارند.

جدول ۳. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای ویژگی‌های هوشی شهید مصطفی چمران

ردیف	ویژگی	میانگین	انحراف استاندارد	تی محاسبه شده	سطح معناداری
۱	هوش‌مندی	۴/۳۷	۰/۶۶	۲۶/۰۷	۰/۰۰۰
۲	تشخیص آگاهانه	۴/۳۶	۰/۶۷	۲۵/۱۸	۰/۰۰۰
۳	شناخت درست	۴/۳۲	۰/۶۹	۲۳/۷۷	۰/۰۰۰
۴	ابتکار عمل	۴/۲۶	۰/۸۰	۱۹/۴۷	۰/۰۰۰
۵	قدرت خلاقیت	۴/۱۴	۰/۸۴	۱۶/۸۷	۰/۰۰۰
۶	مخترع	۳/۳۲	۱/۱۰	۳/۵۴	۰/۰۰۱
۷	استعداد برتر	۳/۶۴	۰/۹۹	۸/۰۶	۰/۰۰۰

ویژگی‌های اجتماعی شهید مصطفی چمران: برابر اطلاعات جدول ۴، یافته‌های حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای بر روی ویژگی‌های اجتماعی شهید مصطفی چمران بیانگر آن است که در همه

موارد اهمیت کاربردی ۱۸ ویژگی شناسایی شده بالاتر از حد میانه در طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (عدد ۳) معنادار است. در این میان اهمیت ویژگی «احقاق حق مظلوم» به لحاظ میانگین ۴/۵۵ و مقدار تی برابر با ۲۹/۸۱ بالاتر از موارد دیگر قرار می‌گیرد. ویژگی‌های «توجه به مردم»، «قدرت نفوذ در دیگران» و «ارتباط مؤثر با دیگران» نیز به ترتیب در مراتب اهمیت بالاتر جای دارند. لازم به ذکر است که در ۱۰ مورد از ۱۸ ویژگی ذکر شده زیرمجموعه ویژگی‌های اجتماعی میانگین به دست آمده بالاتر از عدد ۴ است که اهمیت بسیار بالای آن‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۴. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای ویژگی‌های اجتماعی شهید مصطفی چمران

ردیف	ویژگی	میانگین	انحراف استاندارد	تی محاسبه شده	سطح معناداری
۱	ارتباط مؤثر با دیگران	۴/۲۵	۰/۸۳	۱۸/۸۵	۰/۰۰۰
۲	آرام و متین	۴/۰۱	۰/۸۸	۱۴/۲۹	۰/۰۰۰
۳	خاکی و صمیمی	۳/۸۱	۰/۹۲	۱۱/۰۳	۰/۰۰۰
۴	حسن پدرا نه	۳/۹۲	۰/۹۱	۱۲/۶۴	۰/۰۰۰
۵	مؤدب	۴/۱۴	۰/۸۳	۱۷/۰۷	۰/۰۰۰
۶	با عاطفه	۳/۹۲	۰/۸۷	۱۳/۱۷	۰/۰۰۰
۷	روحیه لطیف	۳/۵۷	۰/۹۶	۷/۴۵	۰/۰۰۰
۸	نوع دوستی	۴/۰۳	۰/۸۷	۱۴/۷۲	۰/۰۰۰
۹	قدرت نفوذ در دیگران	۴/۳۰	۰/۷۳	۲۲/۱۳	۰/۰۰۰
۱۰	احقاق حق مظلوم	۴/۵۵	۰/۶۵	۲۹/۸۱	۰/۰۰۰
۱۱	توجه به مردم	۴/۳۹	۰/۷۰	۲۴/۵۴	۰/۰۰۰
۱۲	مهربانی	۴/۰۸	۰/۸۳	۱۶/۲۴	۰/۰۰۰
۱۳	دل‌سوزی	۴/۰۶	۰/۸۰	۱۶/۴۷	۰/۰۰۰
۱۴	جمع‌گرایی	۳/۹۰	۰/۹۱	۱۲/۲۳	۰/۰۰۰
۱۵	کم‌حرفی	۳/۵۷	۱/۰۰	۷/۱۵	۰/۰۰۰
۱۶	نرمی	۳/۵۲	۰/۹۱	۷/۱۲	۰/۰۰۰
۱۷	رک و صریح	۳/۸۶	۰/۹۵	۱۱/۲۸	۰/۰۰۰
۱۸	صبور	۴/۱۰	۰/۸۷	۱۵/۷۶	۰/۰۰۰

ویژگی‌های اخلاق کاری شهید مصطفی چمران: باتوجه به اطلاعات جدول ۵، براساس نتایج آزمون تی نمونه‌ای بر روی ۲۲ ویژگی شناسایی شده زیرمجموعه ویژگی‌های اخلاق کاری شهید مصطفی چمران، در همه موارد میانگین به دست آمده بالاتر از حد قابل قبول معنادار نشان می‌دهند. ویژگی

وظیفه‌شناسی با میانگین ۴/۶۳ و مقدار تی برابر با ۳۵/۶۵ در بالاترین مرتبه قرار دارد. ویژگی‌های «قاطعیت»، «وقت‌شناسی»، «خطرپذیری»، «پشتکار» و «مسئولیت‌پذیری» به ترتیب در مراتب بعدی جای می‌گیرند. شایان ذکر است که ۱۹ ویژگی از ۲۲ ویژگی دارای میانگین بالاتر از عدد ۴ است که خود بیانگر اهمیت بسیار بالای بعد کاربردی ویژگی‌های اخلاق کاری شهید مصطفی چمران در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی است.

جدول ۵. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای ویژگی‌های اخلاق کاری شهید مصطفی چمران

ردیف	ویژگی	میانگین	انحراف استاندارد	تی محاسبه شده	سطح معناداری
۱	مسئولیت‌پذیری	۴/۴۱	۰/۷۴	۲۳/۵۱	۰/۰۰۰
۲	وظیفه‌شناسی	۴/۶۳	۰/۵۷	۳۵/۶۵	۰/۰۰۰
۳	خطرپذیری	۴/۴۴	۰/۷۱	۲۵/۱۴	۰/۰۰۰
۴	عملکردگرا	۴/۳۰	۰/۷۶	۲۱/۳۱	۰/۰۰۰
۵	فعال	۴/۲۶	۰/۷۴	۲۱/۲۵	۰/۰۰۰
۶	سرسختی	۴/۱۵	۰/۷۷	۱۸/۷۸	۰/۰۰۰
۷	سخت‌کوشی	۴/۱۹	۰/۸۰	۱۸/۵۷	۰/۰۰۰
۸	شجاعت در صحنه جنگ	۴/۳۹	۰/۷۵	۲۳/۰۰	۰/۰۰۰
۹	پشتکار	۴/۴۴	۰/۶۷	۲۶/۵۴	۰/۰۰۰
۱۰	وقت‌شناسی	۴/۴۷	۰/۶۰	۳۰/۲۰	۰/۰۰۰
۱۱	قاطعیت	۴/۵۲	۰/۶۷	۲۸/۳۹	۰/۰۰۰
۱۲	جرات‌ورزی	۴/۳۷	۰/۶۹	۲۴/۵۶	۰/۰۰۰
۱۳	صلابت	۴/۳۵	۰/۷۲	۲۳/۴۸	۰/۰۰۰
۱۴	خودباوری	۴/۳۰	۰/۷۱	۲۲/۹۸	۰/۰۰۰
۱۵	احساس شایستگی	۴/۲۲	۰/۷۳	۲۰/۷۳	۰/۰۰۰
۱۶	سرزندگی و نشاط	۴/۱۵	۰/۷۹	۱۸/۱۸	۰/۰۰۰
۱۷	با شرافت	۴/۳۰	۰/۸۶	۱۸/۹۶	۰/۰۰۰
۱۸	شخصیت چند بعدی	۴/۰۷	۱/۰۱	۱۳/۱۵	۰/۰۰۰
۱۹	جامع‌اضداد بودن	۳/۴۸	۱/۱۵	۵/۲۵	۰/۰۰۰
۲۰	شخصیت جامع‌الاطراف	۳/۶۵	۱/۱۰	۷/۳۲	۰/۰۰۰
۲۱	شخصیت متعالی و رو به رشد	۳/۸۸	۰/۹۵	۱۱/۵۱	۰/۰۰۰
۲۲	انگیزه قوی	۴/۱۵	۰/۹۲	۱۵/۵۹	۰/۰۰۰

ویژگی‌های ورزشی و هنری شهید مصطفی چمران: براساس اطلاعات جدول ۶، نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای بر روی ۸ ویژگی شناسایی شده زیرمجموعه ویژگی‌های ورزشی و هنری شهید مصطفی چمران نشان می‌دهد که در ۷ مورد میانگین به دست آمده بالاتر از حد قابل قبول (عدد ۳) در طیف ۵ گزینه‌ای معنادار نشان می‌دهد. تنها در ویژگی هنری «اهل نقاشی» بودن میانگین به دست آمده پایین‌تر از حد قابل قبول است. دو ویژگی شامل «ورزیدگی جسمانی»، با میانگین ۴/۳۱ و مقدار تی برابر با ۱۸/۵۳ و همچنین توجه به «سلامت جسمانی» با میانگین ۴/۰۰ و مقدار تی برابر با ۱۲/۵۷ از اهمیت بالاتری برخوردارند.

جدول ۶. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای ویژگی‌های ورزشی و هنری شهید مصطفی چمران

ردیف	ویژگی	میانگین	انحراف استاندارد	تی محاسبه شده	سطح معنا داری
۱	ورزیدگی جسمانی	۴/۳۱	-/۸۸	۱۸/۵۳	۰/۰۰۰
۲	سلامت جسمانی	۴/۰۰	۰/۹۸	۱۲/۵۷	۰/۰۰۰
۳	روحیه هنرمندی	۳/۸۵	۱/۰۲	۱۰/۳۵	۰/۰۰۰
۴	ذوق زیباشناسی	۳/۵۰	۱/۰۵	۵/۹۸	۰/۰۰۰
۵	خط زیبا	۳/۴۱	۰/۹۹	۵/۲۱	۰/۰۰۰
۶	اهل ورزش و کشتی	۳/۲۸	۱/۲۹	۲/۷۴	۰/۰۰۷
۷	عکاسی درجه یک	۳/۱۶	۱/۱۲	۱/۷۹	۰/۰۷۵
۸	اهل نقاشی	۲/۹۲	۱/۲۰	۰/۸۰	۰/۴۲۲

ویژگی‌های حرفه‌ای شهید مصطفی چمران: با توجه به اطلاعات جدول ۷، نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای بر روی ۱۲ ویژگی شناسایی شده زیرمجموعه ویژگی‌های حرفه‌ای شهید مصطفی چمران نشان می‌دهد که در همه موارد میانگین به دست آمده بالاتر از عدد ۳ به عنوان عدد قابل قبول در طیف پنج گزینه‌ای معنادار است. در ۷ ویژگی میانگین به دست آمده بالاتر از ۴ مشاهده می‌شود، شامل ویژگی‌های «سرباز سختکوش»، «مهارت‌های نظامی»، «روحیه نظامی‌گری»، «توانمندی فرماندهی و مدیریت»، «فرمانده پیشتان»، «مهارت‌های پارتیزانی» و «نبوغ نظامی».

جدول ۷. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای ویژگی‌های حرفه‌ای شهید مصطفی چمران

ردیف	ویژگی	میانگین	انحراف استاندارد	تی محاسبه شده	سطح معناداری
۱	سرباز سخت کوش	۴/۲۴	۰/۹۳	۱۶/۵۲	۰/۰۰۰
۲	مهارت‌های نظامی	۴/۱۸	۰/۹۲	۱۵/۹۴	۰/۰۰۰
۳	روحیه نظامی‌گری	۴/۱۶	۰/۹۱	۱۵/۸۰	۰/۰۰۰
۴	توانمندی فرماندهی و مدیریت	۴/۰۶	۰/۹۹	۱۳/۳۲	۰/۰۰۰
۵	فرمانده پیشتاز	۴/۰۴	۰/۹۳	۱۴/۰۲	۰/۰۰۰
۶	مهارت‌های پارتیزانی	۴/۰۲	۱/۰۱	۱۲/۵۷	۰/۰۰۰
۷	نبوغ نظامی	۴/۰۱	۰/۹۸	۱۲/۸۶	۰/۰۰۰
۸	مبتکر نظامی	۳/۹۵	۰/۹۲	۱۲/۸۷	۰/۰۰۰
۹	روحیه پرسش‌گری	۳/۹۵	۰/۹۴	۱۲/۵۸	۰/۰۰۰
۱۰	کارآزموده رزمی	۳/۹۴	۰/۹۵	۱۲/۲۴	۰/۰۰۰
۱۱	عالم و دانشمند	۳/۸۷	۰/۹۱	۱۱/۹۲	۰/۰۰۰
۱۲	اهل مطالعه	۳/۸۵	۰/۹۸	۱۰/۷۹	۰/۰۰۰
۱۳	نویسندگی	۳/۶۲	۰/۹۵	۸/۱۳	۰/۰۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر، ۹۵ ویژگی از ویژگی‌های شخصیتی شهید چمران را شناسایی کرد و با کدبندی آنها، الگوی شخصیتی- تربیتی مرتبط با مأموریت نیروی انتظامی جمهوری اسلامی در شش بعد دین‌داری، هوشی، اجتماعی، شخصیتی، هنری-ورزشی و حرفه‌ای- تحصیلی تدوین شد. نگاهی به ادبیات علمی موجود بیانگر اهمیت قابل توجه یافته‌های پژوهش در ارتباط با ابعاد ویژگی‌های شخصیتی شهید مصطفی چمران است. با توجه به ماهیت ارزشی و دینی نظام مقدس جمهوری اسلامی، نهادهای ساز دین‌داری در جامعه از مهم‌ترین مؤلفه‌های آموزشی در چارچوب مردم‌سالاری دینی به‌شمار می‌آید. اسماعیلی و آشنا (۱۳۹۲) تفاوت در ظرفیت‌های انسانی و تفاوت‌های فرهنگی را از عوامل مهم در دین‌داری برشمرده‌اند. ویژگی‌های اجتماعی به‌عنوان یکی دیگر از ابعاد ویژگی‌های شخصیتی شهید مصطفی چمران در پژوهش حاضر شناخته شد. در این زمینه می‌توان گفت انسان موجودی است اجتماعی و از هم‌نوعان خود می‌آموزد و همچنین می‌تواند به آن‌ها بیاموزد. به اعتقاد بسیاری از محققان علوم اجتماعی و روان‌شناسی ویژگی‌های اجتماعی شخصیت پرورش‌یافتنی است. به‌طور مثال توانایی برقراری «ارتباط مؤثر» که در این پژوهش به‌عنوان یکی

از ویژگی‌های اجتماعی شخصیت شهید چمران شناخته شد به‌عنوان یک مهارت اجتماعی به افراد جامعه آموزش داده می‌شود و سازمان‌ها نیز توجه بسزایی در آموزش چنین مهارت‌هایی به کارکنان خود دارند (جانفزا و خیاط، ۱۳۹۳). ویژگی‌های ورزشی و هنری نیز در همین چارچوب قابل تبیین هستند و از طریق آموزش و فرهنگ‌سازی مناسب به‌سوی اهداف متعالی در سازمان گام برداشت. در بعد ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای به‌عنوان یکی دیگر از یافته‌های پژوهش می‌توان گفت، هر مجموعه سازمانی دارای کدهای اخلاقی متناسب با ساختار حرفه‌ای خود است که اخلاق حرفه‌ای نام دارد (ایمانی‌پور، ۱۳۹۱: ۲۵). در این زمینه سازمان‌های پلیسی همچون نیروی انتظامی با توجه به ویژگی‌های خاص مأموریتی خود نیازمند کدهای اخلاقی مربوط به خود هستند، که باید با ساختار ارزشی و فرهنگ ایرانی- اسلامی هم‌خوانی و هم‌سویی داشته باشد. بنابراین، الگوپذیری اخلاق حرفه‌ای شخصیت‌های بارزی همچون شهید مصطفی چمران می‌تواند در رشد و تعالی اخلاق حرفه‌ای در سازمان نقش سازنده‌ای داشته باشد.

در بعد ویژگی‌های هوش‌مندی شخصیت به‌عنوان یکی دیگر از یافته‌های پژوهش می‌توان براساس دستاوردهای علمی موجود گفت: هوش و خلاقیت پرورش‌یافتنی است و تنها محصول نیروهای بیولوژیکی و ژنتیکی نیست بلکه ساختارها، قواعد، تعاملات و هنجارهای اجتماعی نقش بسزایی در این زمینه دارند (جوکار و البرزی، ۱۳۸۹: ۹۰). مهارت‌های حرفه‌ای نیز همچون توان هوشی و قدرت خلاقیت از طریق رویکردهای آموزشی- تربیتی مناسب پرورش‌یافتنی شناخته می‌شود.

مقایسه یافته‌های به‌دست آمده با مستندات موجود و اسناد بالادستی در زمینه آموزش و تربیت نیروی انسانی نیروی انتظامی نشانگر این مطلب است که مستندات موجود به‌نوعی هم‌سو با یافته‌های به‌دست آمده هستند. به‌طوری‌که می‌توان گفت یکی از اسناد بالادستی قابل توجه و مهم در زمینه تدابیر سازمانی، رهنمودهای حضرت امام خامنه‌ای و فرمانده معظم کل قوا است که در زمینه تربیت دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاه همواره بر نکات مهمی تأکید فرموده‌اند. به‌عنوان مثال در سال ۱۳۷۲ در جمع دانش‌آموختگان دانشگاه، ایشان خدمت به مردم را افتخار می‌دانند و بر سه ویژگی اقتدار قانونی، احساس مهربانی و خدمت نسبت به مردم و دقت و مراقبت

در انجام وظایف قانونی تأکید دارند و در نهایت می‌فرمایند که در درون نیرو به صحت عمل و درست‌کاری و امانت بیشترین اهمیت را بدهید و یا در مراسم دانش‌آموختگی سال ۱۳۷۹ ضمن تأکید بر اتکای به خود و پرداختن به روش‌های علمی در همه بخش‌های مختلف می‌فرمایند: نیروی انتظامی هم باید با عزت، هم با امانت و هم با کارایی خود در محیط زندگی مردم بدرخشد. همچنین ایشان در مراسم دانش‌آموختگی سال ۱۳۸۳ ویژگی‌های بسیار مهمی را برای نیروی انتظامی بر می‌شمارند که قوی و مقتدر، هوش‌مند و پیچیده، سالم و امین، مؤدب و اهل تفاهم و بیان از آن جمله‌اند و بالاخره در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان در سال ۱۳۸۶ بر عظوفت و رأفت و اقتدار تأکید دارند و دل‌خداور و متعهد و دارای احساس مسئولیت و دوستدار مردم و رشید و شجاع در مقابل برهم‌زنان امنیت مایه اصلی کار نیرو می‌دانند که با تأمل در ویژگی‌های یادشده که گوشه‌ای کوچک از تدابیر ایشان به‌ویژه در زمینه دانش‌آموختگان و دانشجویان دانشگاه است درمی‌یابیم که یافته‌های پژوهش حاضر نیز تأکیدی بر این ویژگی‌ها است به‌طوری‌که در بعد دین‌داری، ایمان قوی در بعد اجتماعی، احقاق حق مظلوم و خدمت به مردم و ارتباط خوب با دیگران، در بعد شخصیتی، قاطعیت و وظیفه‌شناسی و در سایر ابعاد نیز ویژگی‌هایی اهمیت داشته‌اند که مؤید فرمایش‌های ایشان است.

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر با مفاد نظام‌نامه رفتار پلیس (میس^۱ و اورتمایر^۲، ۱۳۸۵: ۶۵) و منشور اخلاقی حرفه‌ای پلیس (راجرز^۳، ۱۳۹۱: ۷۵) که ویژگی‌های صداقت و درستی عدالت، ادب و صبر، عمل به وظایف و... را مورد تأکید قرار داده است هم‌خوانی دارد و بالاخره باید گفت نظام تربیتی دانشجویان دانشگاه که در بعد اعتقادی آن اهداف کلی نظیر رشد و تحقق اعتقادات و باورهای دینی و ترویج فضایل اخلاقی و رشد آگاهی سیاسی و... و در بعد صیانتی آن ترویج فرهنگ خودحفاظتی و بینش حفاظتی و صیانتی و در بعد انضباطی آن تکوین شخصیت انتظامی و توانمندسازی برای انجام مأموریت‌های سازمانی و در بعد روان‌شناختی، رشد و تعالی

---

1. Ortmeier
2. Meese
3. Rogers

دانشجویان در ابعاد مختلف شخصیتی و کمک به پرورش پلیس متخصص و ارتقاء بهزیستی روان‌شناختی پیش‌بینی شده با نتایج پژوهش حاضر هم‌سو است و به نوعی این نتایج می‌تواند تأکیدی بر اهداف یادشده و اولویت‌بندی آنان در برنامه‌های تربیتی دانشگاه باشد.

پیشنهادها

در بخش کاربردی پیشنهاد می‌شود شورای تربیتی دانشگاه نسبت به عملیاتی کردن یافته‌های پژوهش حاضر اقدام و در برنامه‌های عملیاتی دانشگاه آنها را پیش‌بینی کنند و با تشکیل تیم کارشناسی، ضمن اولویت‌بندی برنامه‌های تربیتی، راهکارهای اجرایی را پیشنهاد کرده تا هدف‌های پژوهش حاضر پیاده‌سازی شود و در بخش پژوهشی پیشنهاد می‌شود پژوهش‌گران دیگر با سایر ابزار جمع‌آوری اطلاعات به مطالعه زوایای دیگر از شخصیت شهید چمران بپردازند.

محدودیت‌های پژوهش: در پژوهش حاضر از اسناد در دسترس استفاده شد. پژوهش‌های علمی در زمینه موضوع پژوهش حاضر محدود است و پیشینه‌ای در این زمینه وجود ندارد. پاسخگویی به پرسش‌نامه همواره با سوگیری همراه است.

فهرست منابع

- ابن عربی، محی‌الدین (۱۳۸۸). تهذیب الاخلاق. زاهد اویسی (مترجم). تهران: نشر جامی.
- اسماعیلی، هادی و حسام‌الدین، آشنا (۱۳۹۲). دینداری فرهنگی؛ نمود فرهنگ در صور دینداری. راهبرد فرهنگ. ۶(۳۳)، ۵۳-۷۶.
- ایمانی‌پور، معصومه (۱۳۹۱). اصول اخلاق حرفه‌ای در آموزش. اخلاق و تاریخ پزشکی. ۵(۶)، ۲۵-۳۸.
- پورزنگنه، عیسی (۱۳۹۲). بررسی رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت با تاب‌آوری در بین دانشجویان دانشگاه‌های پیام‌نور و آزاد استان کرمانشاه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات کرمانشاه.
- جانفزا، علی و خیاط، علی (۱۳۹۳). زیرساخت‌های درونی ارتباط مؤثر در احادیث امام رضا (علیه‌السلام). فرهنگ رضوی، ۲(۵)، ۳۳-۶۳.
- جوکار، بهرام؛ البرزی، محبوبه. (۱۳۹۲). رابطه ویژگی‌های شخصیت با خلاقیت هیجانی و خلاقیت شناختی. مطالعات روان‌شناختی. ۶(۱)، ۸۹-۱۰۹.
- راجرز، کالین (۱۳۹۱). مهارت‌های رهبری در امور پلیسی، مهدی نادری (مترجم). تهران: سازمان تحقیقات و مطالعات نیروی انتظامی.
- سانتراک، جان (۱۳۸۳). زمینه روان‌شناسی. جلد دوم مهرداد فیروزبخت (مترجم). چاپ اول. تهران: انتشارات رسا.
- شجاعی، محمدصادق؛ جان‌بزرگی، مسعود؛ عسگری، علی؛ غروی‌راد، سیدمحمد؛ پسندیده، عباس (۱۳۹۳). الگوهای

- طبقه‌بندی ویژگی‌های شخصیت در منابع اسلامی. مطالعات اسلام و روان‌شناسی، ۸(۱۴)، ۷-۳۱.
- ضمناهی، مجید؛ حجرگشت، سعید. (۱۳۹۴). طراحی و تبیین الگوی فرماندهی (رهبری) سردار شهید حسن باقری. فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی. ۱۰(۴)، ۵۸۴-۶۰۶.
- غزالی، ابوحامد محمد (۱۹۹۸). احیاء علوم الدین، تحقیق عبدالله خالدی، بیروت: دارالأرقم.
- غلامی، علیرضا. (۱۳۹۱). نقش موثر قشر دانشجویان در تامین امنیت پایدار. اراک: انتشارات نویسنده. تحت نظر دفتر تحقیقات کاربردی استالین مرکزی.
- فیض‌کاشانی، ملامحسن (۱۳۶۲). اخلاق حسنه. محمدباقر ساعدی (مترجم). تهران: پیام آزادی.
- قهرمانی، علی اکبر. (۱۳۸۴). آیین و منش دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی امین (جلد اول). تهران: انتشارات ساعس نیروی انتظامی.
- کریمی، یوسف (۱۳۹۰). روان‌شناسی شخصیت. ویرایش سوم. چاپ شانزدهم. تهران: نشر ویرایش.
- میس، ادوین و اورتمایر، پی‌جی (۱۳۸۵). رهبری، اصول اخلاقی و امور پلیس: چالش‌های پیش روی پلیس در قرن بیست و یکم. حسین شاکری (مترجم). تهران: سازمان تحقیقات و مطالعات نیروی انتظامی جمهوری اسلامی.
- یورگنسن، ماریان و لوئیز، فیلیپس (۱۳۹۳). نظریه و روش در تحلیل گفتمان. هادی جلیلی (مترجم). تهران: نشر نی.

Franklin, Donald. (2010). personality disorders. Donald.J Franklin

Thyme, K., Wiberg, B., & Sundin, E. C. (2008). The entangled butterfly and the blue cactus. Two case studies on time-limited psychodynamic psychotherapy. In K. Egberg Thyme (Ed.), What do you see? Studies on time-limited psychodynamic art psychotherapy. Pp, 1-2

Howells, V., & Zelnik, T. (2009). Making art: A qualitative study of personal and group transformation in a community arts studio. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 32(3), 215-222.